

**ПЕРШИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Вченої ради Першого
європейського університету,
від 28 травня 2026 р., протокол № 2

Введено в дію наказом ректора Першого
європейського університету
від 28 травня 2026 р., №27/26-ОД

Олег ВОВК

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ЦИКЛУ ВТОРИННОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА – СІМЕЙНА МЕДИЦИНА»**

Галузь знань:	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність:	Загальна практика – сімейна медицина
Складник освіти:	Післядипломна освіта, вторинна спеціалізація
Цільова група:	Лікарі, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю.
Професійна кваліфікація:	Лікар загальної практики-сімейний лікар
Термін підготовки:	6 місяців

Київ – 2026

ПЕРЕДМОВА

Освітню програму циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» розроблено робочою групою Першого європейського університету відповідно до постанови КМУ Про затвердження «Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» від 14 липня 2021 року № 725 (зі змінами), наказів МОЗ України: від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру» (зі змінами); від 25 липня 2023 року № 1347 Про затвердження «Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями»; від 16 квітня 2025 року № 650 Про затвердження «Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я та внесення змін до деяких наказів МОЗ України».

Керівник робочої групи:

Закордонєць Л.В. – к. мед. н., доц., доцент кафедри внутрішніх хвороб.

Робоча група:

1. Доан С.І. – д.мед.н., проф., професор кафедри дерматології з курсом ВІЛ-інфекції, дермато хірургії та естетичної медицини.
2. Морева Д.Ю. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх хвороб.
3. Грицан І.І. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх хвороб.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. Кондратюк В.Є. – д.мед.н., проф., лікар-кардіолог, ревматолог, терапевт Центру хірургічних рішень «Дієво».
2. Кричинська І.В. – к.мед.н., доц., лікар-терапевт, пульмонолог, медичний директор компанії «ІнтоСана».

Освітню програму обговорено на спільному засіданні працівників Навчально-наукового інституту післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку Першого європейського університету і членів робочої групи (протокол № 1 від 21.05.2026 року) та рекомендовано до подання на розгляд Науково-методичної ради університету.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма призначена для вторинної лікарської спеціалізації з підготовки лікарів-спеціалістів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» і є нормативним документом, у якому визначається зміст навчання на циклі вторинної спеціалізації, встановлюються вимоги до обсягу та рівня підготовки фахівців.

Основним завданням циклу вторинної спеціалізації зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» є отримання й удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

Зміст програми охоплює обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навиків, якими зобов'язаний оволодіти лікар для отримання сертифіката «лікаря загальної практики-сімейного лікаря» і мати змогу самостійно проводити кваліфіковане лікування пацієнтів.

Для виконання даної програми у процесі навчання передбачено такі види занять: лекції, практичні заняття, семінари та самостійна робота.

Для виявлення рівня засвоєних знань і навичок лікарів-курсантів після кожного розділу програми проводиться контроль знань за рахунок годин, передбачених на семінарські заняття. Контроль проводиться з використанням тестових питань.

Лікарям, які закінчили повний курс навчання на циклі вторинної лікарської спеціалізації зі спеціальності «Загальна практика - сімейна медицина», успішно склали іспит, який включає співбесіду, тестування, практичні навички, атестаційною комісією на визначення знань та практичних навичок присвоюється професійна кваліфікація - «Лікар загальної практики-сімейний лікар» та видається сертифікат установленого зразка.

I. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Складник освіти	Післядипломна освіта, вторинна спеціалізація
Спеціальність	Загальна практика – сімейна медицина
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Цикл вторинної лікарської спеціалізації
Професійна кваліфікація	Лікар загальної практики-сімейний лікар
Передумови вступу	На вступ для підготовки за спеціалізацією «Загальна практика – сімейна медицина» мають право: лікарі, які закінчили інтернатуру за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико- Лікар загальної практики-сімейний лікар профілактичного, лабораторного, медико-психологічного профілю
Форма проходження	Очна та дистанційна з використанням комп'ютерних технологій у режимі реального часу
Мова	Українська
Обсяг програми	6 місяців, 936 годин (31,2 кредиту ЄКТС) освітньої програми
Академічні права лікаря-спеціаліста	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) у системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Заходи з оцінювання складаються з поточного, проміжного та підсумкового оцінювання (атестація) та здійснюються відповідно до наказу МОЗ України від 22 червня 2021 року № 1254 Про затвердження «Положення про інтернатуру» (зі змінами).

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тривалість навчання – 6 місяців (936 навчальних годин). З них:

лекцій: 188 годин;
 семінарських занять: 174 години;
 практичних занять: 108 годин;
 самостійна робота: 466 годин;
 атестація: 6 годин.

Код	Назва розділу	Кількість навчальних годин				
		Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота	Разом
Основна дисципліна						
Розділ 1. Основи охорони здоров'я та первинної медичної допомоги						
1.1	Організація охорони здоров'я: основи ПМД	2	2	2	6	12
1.2	Здоров'я дорослих	48	48	32	130	258
1.3	Здоров'я дитини	28	28	22	78	156
1.4	Здоров'я жінки	10	10	8	30	58
1.5	Здоров'я чоловіків	2	2	2	6	12
Розділ 2. Клінічні стани, травми та хірургічні проблеми						
2.1	Ведення пацієнтів із хірургічними проблемами	8	6	4	18	36
2.2	Травми і порушення розвитку	6	4	2	12	24
Розділ 3. Спеціалізовані розділи клінічної медицини						
3.1	Онкологія	6	4	2	12	24
3.2	Офтальмологія	6	4	2	12	24
3.3	Отоларингологія	8	6	4	18	36
3.4	Нервові хвороби з курсом дитячої неврології	16	12	8	36	72
3.5	Дерматовенерологія	4	2	2	8	16
Розділ 4. Інфекційні та психічні захворювання						
4.1	Психологічне та психічне здоров'я	6	4	2	12	24
4.2	Інфекційні хвороби з курсом дитячих інфекційних хвороб	6	4	2	12	24
4.3	Фтизіатрія з курсом дитячої фтизіатрії	6	6	2	16	30
Розділ 5. Невідкладна та паліативна допомога						
5.1	Догоспітальна невідкладна медична допомога та початкова стабілізація пацієнтів	12	12	6	30	60

5.2	Паліативна допомога	2	2		2	6
Атестація			6			6
Всього годин основної дисципліни		176	162	102	438	878
Додаткові та суміжні дисципліни						
1	Особливо небезпечні інфекції. Проблеми СНІДу та вірусних гепатитів. Туберкульоз. Імунопрофілактика	4	4	2	10	20
2	Організація невідкладної медичної допомоги населенню при надзвичайних ситуаціях	4	4	2	10	20
3	Менеджмент в охороні здоров'я. Медичне право. Протидія насильству в сім'ї. Медична інформатика	4	4	2	8	18
Всього годин додаткових і суміжних дисципліни		12	12	6	28	58
Разом		188	174	108	466	936

III. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я, застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання фахової високоякісної медичної допомоги за спеціальністю І2 – Медицина на рівні лікаря-спеціаліста
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.</p> <p>ЗК 3. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.</p> <p>ЗК 4. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.</p> <p>ЗК 5. Вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.</p> <p>ЗК 6. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.</p> <p>ЗК 7. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).</p> <p>ЗК 8. Здатність до адаптації та автономних дій в новій ситуації.</p> <p>ЗК 9. Вміння визнавати власні помилки та запобігати, мінімізувати негативні наслідки.</p> <p>ЗК 10. Спроможність до роботи у команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній.</p> <p>ЗК 11. Спроможність до організації правового забезпечення та менеджменту професійної діяльності.</p> <p>ЗК 12. Здатність виконувати професійні обов'язки в умовах численних конкуруючих вимог.</p> <p>ЗК 13. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів.</p>

	<p>ЗК 14. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.</p> <p>ЗК 15. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.</p> <p>ЗК 16. Спроможність інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень.</p> <p>ЗК 17. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, заключний, супутній діагноз, невідкладні стани.</p> <p>ЗК 18. Спроможність до визначення тактики, методів лікування та надання екстреної та невідкладної медичної допомоги за міжнародними протоколами.</p> <p>ЗК 19. Знання показань, протипоказань, побічних дій і лікарських взаємодій препаратів, які використовуються в лікарській практиці.</p>
<p>Професійні компетентності:</p>	<p>ПК1 Вміння здійснювати ефективне управління первинною медичною допомогою та розподілом ресурсів з орієнтацією на інтереси громади, епідеміологічними даними щодо захворюваності і поширеності різних патологічних станів, забезпечуючи належну якість первинної медичної допомоги та відповідність чинним нормативним та медико-технологічним документам і законодавству України.</p> <p>ПК2 Вміння ефективно керувати командою первинної медичної допомоги, залучати та координувати роботу спеціалістів інших служб для забезпечення пацієнт-орієнтованого комплексного, цілісного (холістичного) підходів до вирішення проблем пацієнтів.</p> <p>ПК3 Здатність приймати рішення та надавати допомогу в умовах невизначеного діагнозу, при недиференційованих проблемах пацієнта та управління багатьма змінними при мульти системних захворюваннях.</p> <p>ПК4 Застосування комплексного холістичного підходу при наданні допомоги з урахуванням психосоціальних, релігійних, культуральних та інших аспектів.</p> <p>ПК5 Проектування і забезпечення оптимального клінічного маршруту пацієнта з урахуванням пріоритетності гострих станів («червоних прапорців»), особливостей діагностичнолікувальних підходів до надання первинної медичної допомоги у випадках невизначених недиференційованих станів (синдромів, симптомів), ефективним використанням наявних ресурсів та залученням, за необхідності, мультидисциплінарної команди для надання допомоги.</p> <p>ПК6 Вміння проводити пацієнт-орієнтоване консультування та надання медичної допомоги пацієнтам, забезпечувати безперервний довготривалий догляд при хронічних неінфекційних захворюваннях, проводити їх профілактику, моніторинг та лікування; будувати довготривалі довірливі відносини з пацієнтом і родиною.</p> <p>ПК7 Вміння проводити мотиваційне консультування з пацієнтами усіх вікових груп з профілактики захворювань та корекції способу життя і чинників ризику, дотримання здорового способу життя, харчування, фізичної активності, управління стресом, боротьбі з залежностями.</p>

	<p>ПК8 Проведення санітарно-просвітницької та навчальної роботи з населенням, організація та проведення школи пацієнтів із хронічними захворюваннями із залученням членів команди первинної медичної допомоги.</p> <p>ПК9 Проведення оцінки психофізичного розвитку дітей різного віку, розрахунок раціону харчування здорової та хворої дитини, проведення профілактики рахіту та інших захворювань в дитячому віці, планування і виконання профілактичних щеплень.</p> <p>ПК10 Надання невідкладної допомоги та організація маршруту пацієнта із невідкладними станами, травмами, отруєннями, пораненнями, пацієнтів всіх вікових груп, вагітних та імунодефіцитних пацієнтів.</p> <p>ПК11 Проведення оцінки факторів ризику, профілактики, діагностики та лікування найбільш частих захворювань та їх ускладнень у пацієнтів усіх вікових груп, вагітних та імунодефіцитних пацієнтів, з хірургічними проблемами (в тому числі травматичних ушкоджень, опіків та обморожень, первинна обробка ран, малі хірургічні маніпуляції, передопераційну підготовку та первинну стабілізацію стану на догоспітальному етапі).</p> <p>ПК12 Ведення фізіологічної вагітності, моніторингу стану вагітної жінки та плода при фізіологічній вагітності.</p> <p>ПК13 Вміння організовувати і надавати паліативну допомогу різним категоріям пацієнтів на дому і амбулаторно.</p> <p>ПК14 Проведення профілактики та скринінгу онкологічних захворювань, передракових станів; складання індивідуального плану скринінгу онкопатології та корекції факторів ризик.</p> <p>ПК15 Забезпечення реабілітації пацієнтів із найбільш частими захворюваннями, після хірургічного втручання, з постковідним синдромом на рівні первинної медичної допомоги.</p> <p>ПК16 Планування, організація і проведення протиепідемічних та карантинних заходів, у тому числі в умовах пандемії COVID-19.</p> <p>ПК17 Вміння організовувати та надавати медичну допомогу населенню в умовах природних та техногенних катастроф та надзвичайному стані.</p> <p>ПК18 Проведення оцінки стану здоров'я та функціональної спроможності пацієнтів різних вікових груп та експертизу працездатності.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>У результаті проходження циклу вторинної лікарської спеціалізації зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» слухачі повинні:</p> <p>ПРН1 Знати чинне законодавство про охорону здоров'я та нормативні документи, що регламентують діяльність закладів охорони здоров'я первинного рівня; основи соціальної гігієни (статистики), організації охорони здоров'я, правила оформлення медичної документації.</p> <p>ПРН2 Володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків відповідно до Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної».</p> <p>ПРН3 Знати основи медичної інформатики; сучасні джерела медичної інформації, методи її аналізу та узагальнення.</p>

ПРН4 Знати основи медичної психології та економіки відповідно до завдань управління охороною здоров'я населення своєї громади.

ПРН5 Знати і дотримуватися принципів медичної деонтології та етики, захищати інтереси пацієнта у сфері охорони здоров'я.

ПРН6 Знати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення професійних завдань; анатомо-фізіологічні та психологічні особливості дорослих, дітей та осіб старшого віку.

ПРН7 Знати особливості розвитку дітей та підлітків, основи медичної генетики, сучасну класифікацію хвороб.

ПРН8 Знати фактори ризику виникнення та перебіг найбільш поширених захворювань залежно від статі та віку; сучасні методи профілактики, діагностики та лікування найбільш поширених захворювань у дорослих та дітей; медикаментозні методи лікування та профілактики, засновані на принципах доказової медицини; немедикаментозні методи лікування та профілактики.

ПРН9 Володіти знаннями асептики та антисептики, методами протиепідемічного захисту населення.

ПРН10 Знати методи організації та надання невідкладної медичної допомоги; клініку, діагностику та принципи лікування невідкладних станів.

ПРН11 Організовувати та надавати невідкладну медичну допомогу на догоспітальному етапі.

ПРН12 Вміти надавати населенню первинну медичну допомогу; координувати надання допомоги з іншими фахівцями первинної, вторинної і третинної медичної допомоги; організовувати доступ до послуг у сфері охорони здоров'я, обирати ефективні та раціональні медичні маршрути пацієнта; координувати процеси профілактики, лікування, догляду, паліативної та реабілітаційної допомоги.

ПРН13 Аналізувати та враховувати інформацію щодо обстеження пацієнта; розробляти план медичного обслуговування та узгоджувати його з пацієнтом. Надавати допомогу на ранніх недиференційованих стадіях захворювань, використовувати фактор часу як інструмент дослідження пацієнта.

ПРН14 Вміти організовувати медичну допомогу пацієнту з урахуванням усіх обставин, що впливають на стан здоров'я та/або перебіг захворювання, у тому числі, контексту сім'ї та громади; формувати ефективні стосунки з пацієнтом на основі партнерства та поваги до особистості; забезпечувати безперервність медичної допомоги з урахуванням потреб пацієнта; сприяти розширенню власних можливостей пацієнта.

ПРН15 Надавати медичну допомогу пацієнту з декількома захворюваннями, у тому числі, при поєднанні гострих і хронічних захворювань, визначати тактику лікування кожного з цих захворювань; узгоджувати рекомендації лікарів-спеціалістів різних профілів та добирати індивідуальний комплекс лікувально-профілактичних заходів; враховувати взаємодії лікарських засобів та пріоритетність проблем зі здоров'ям; забезпечувати дотримання принципів раціональної фармакотерапії.

ПРН16 Здійснювати організацію експертизи тимчасової та стійкої непрацездатності; основи медичної, професійної, соціальної та психологічної реабілітації.

	<p>ПРН17 Вміти визначати тимчасову непрацездатність та забезпечувати своєчасне направлення пацієнта на експертизу тимчасової та стійкої непрацездатності. Брати участь в організації медико-соціальної і психологічної допомоги самотнім, людям похилого віку, інвалідам та пацієнтам з хронічними захворюваннями. Використовувати біопсихосоціальну модель діяльності з урахуванням культурних та екзистенціальних характеристик пацієнта.</p> <p>ПРН18 Оцінювати епідеміологічні характеристики захворюваності населення та приймати відповідні рішення, організовувати проведення профілактичних щеплень.</p> <p>ПРН19 Володіти формами і методами санітарно-освітньої роботи, проводити роботу щодо поширення медичних знань серед населення, зокрема, щодо запобігання захворюванням та їх ускладненням, пропагувати здоровий спосіб життя.</p> <p>ПРН20 Знати теоретичні основи та володіти необхідними навиками згідно з розділами програми загального професійного спрямування, регламентованими МОЗ України, в тому числі, обумовленими викликами та потребами сучасної системи охорони здоров'я України.</p>
--	--

IV. ЗАХОДИ З ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль знань лікаря-слухача здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять.

Підсумковий контроль (атестація):

Атестація на визначення знань і практичних навичок з присвоєнням відповідно професійної кваліфікації підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації.

Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію, формується наказом ректора Університету.

До атестації допускаються слухачі, які повністю виконали програму підготовки. Допуск до проведення атестації оформляється наказом ректора Університету.

Атестація лікарів включає:

- тестування електронне;
- перевірка практичної підготовки;
- співбесіда.

Оцінка з атестації враховує результати всіх трьох етапів підсумкового контролю. За результатами атестації атестаційна комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні відповідної професійної кваліфікації.

За позитивними результатами атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям видається сертифікат встановленого зразка.

V. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні питання внутрішніх хвороб у практиці сімейного лікаря : навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (факультетів)

післядипломної освіти / Ю. В. Вороненко [та ін.]; за ред. Ю. В. Вороненка, О.Г. Шекери, Л.В. Хімїон ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика . - Київ : Заславський О.Ю., 2018. - 600 с.

2. Актуальні питання геронтології і геріатрії у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, Л.А. Стаднюкта ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2015 - 530 с.

3. Актуальні питання ендокринології у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, Б.М. Маньковський та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2019. – 132 с.

4. Актуальні питання медицини невідкладних станів у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник /Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, І.С. Зозуля та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2016. – 124 с.

5. Актуальні питання офтальмології у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера , С.О.Риков та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2018.- 528 с.

6. Актуальні питання паліативної та хоспісної допомоги у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, Ю.І. Губський та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2017. – 206 с.

7. Актуальні питання педіатрії у практиці сімейного лікаря: Навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів – слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти/ Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Бережний В.В. та інш.; За ред Вороненка Ю.В., Шекери О.Г., Бережного В.В. – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2015. – 342 с.

8. Актуальні питання психіатрії у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, В.Д. Мішиєв та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2018.- 144 с.

9. Актуальні питання серцево-судинних хвороб у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник /Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, М.М. Долженко та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2017.- 414 с.

10. Актуальні питання фтизіатрії у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник/ Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, Ю.І. Фещенко та ін.; Київ: Заславський О.Ю., 2015.- 166с.

11. Акушерство і гінекологія: у 2 книгах. — Книга 1. Акушерство: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / В.І. Грищенко, М.О. Щербина, Б.М.Венцківський та ін.; за ред. В.І. Грищенка, М.О. Щербини. — 3-є вид., випр., 2017.- 424 с.

12. Екстремальна медицина: навч.-метод. посіб. / [І. Г. Бірюк, І. В. Геруш, І. Л. Куковська та ін.] ; М-во охорони здоров'я України, ВДНЗ України "Буковин. держ. мед. ун-т". - Чернівці : Місто, 2019. - 151 с.

13. Еталони практичних навиків для лікарів загальної практики-сімейної медицини (навчально-методичний посібник) присвячений пам'яті професора Лисенка Г.І. // під ред. проф. Хімїон Л.В., проф. Матюхи Л.Ф. - К.- 2020 – 296 с.

14. Інфекційні хвороби: підручник / В.М. Козько, В. О. Соломенник, К. В. Юрко та ін. ; за ред. В. М. Козька – К. : ВСВ «Медицина», 2019, – 312 с.

15. Інфекційні хвороби: підручник / О.А. Голубовська, М.А. Андрейчин, А.В. Шкурба та ін.; за ред. О.А. Голубовської. — 3-є видання (перероблене і доповнене), 2020, - 688 с.: іл.

16. Кардіологія дитячого віку: [Навчальний посібник] / Під редакцією Марушко Т. В., Марушко Ю. В. Київ – Хмельницький: Приватна друкарня ФО-П Сторожук О.В.. – 2018. – 528с.: іл.

17. Клінічне обстеження дитини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Катілов [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова кн., 2019. - 518 с. : табл., іл.

18. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога : національний підручник для лікарів-слухачів післядипломної освіти, лікарів-інтернів і студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / І. С. Зозуля [та ін.]; за ред. І.С. Зозулі. - 3-є вид., переробл. і допов. - Київ : Медицина, 2017. - 958 с.

19. Наказ МОЗ України від 11.10. 2019 No2070. «Про внесення змін до Календаря профілактичних щеплень в Україні та Переліку медичних протипоказань до проведення профілактичних щеплень».

20. Наказ МОЗ України від 16.05.2016 No 449 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.07.2016 No 655) «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини».

21. Наказ МОЗ України від 28.03.2014 No 225 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги з початкової, реанімаційної і післяреанімаційної допомоги новонародженим в Україні".

22. Наказ МОЗ України і НАМН України No1030/102 від 29.11.2013 «Про удосконалення системи планування сім'ї та охорони репродуктивного здоров'я в Україні».

23. Невідкладна ендокринологія: клінічні настанови та тестові завдання: навч. посіб. / Н. В. Пашковська, А. М. Урбанович, В. А. Масляк [та ін.] ; М-во охорони здоров'я України, ВДНЗ України "Буковин. держ. мед. ун-т", Каф. клініч. імунол., алергол. та ендокрин. - Чернівці : Місто, 2019. - 154 с. - Бібліогр.: с. 154.

24. Нефрологія дитячого віку : навчальний посібник / Т. В. Стоєва [та ін.] ; за ред. Т. В. Стоєва. - Одеса : Політехперіодика, 2018. - 181 с. : табл., іл, фот. цв.

25. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ (зі змінами і доповненнями).

26. Оториноларингологія: підручник (ВНЗІV р. а.) / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Деєва. — 3-є вид., випр., 2017.-472 с.

27. Педіатрія, дитячі інфекції в питаннях і відповідях.: навчальний посібник. - Тернопіль : ТДМУ: Укрмедкнига, 2019. - 307 с.

28. Планування сім'ї. Навчально-методичний посібник / Н.Г. Гойда, О.В. Грищенко, В.П. Квашенко //Київ, 2016. – 444 с.

29. Ревматологія дитячого віку:/ [Навчальний посібник]/Під редакцією Марушко Т. В., Марушко Ю. В. Друк ФО-П Сторожук О.В. – 2019 – 256 с.: іл.

30. Хронічні хвороби середнього вуха. Навч.-метод. посібник / А.А. Лайко, Д.І. Заболотний, О.М. Борисенко [та ін.]. – К.: Логос, 2018. – 326 с.

Інформаційні ресурси

1. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
2. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
3. Центр громадського здоров'я МОЗ України
<https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
4. Всесвітня організація охорони здоров'я <https://www.who.int/ru/home#>